

Naša vas Organizacija dela v Jugoslaviji

Jugoslavija se smatra v splošnem kot bogata dežela. Sekula Zečević, beograjski trgovec in poslanec Jugoslovanske nacionalne stranke, je izdal knjigo, ki zastopa nasprotno tezo. Kje je resnica? Je li Jugoslavija bogata ali revna dežela? Odgovor ni težak. Jugoslavija je bogata na skoro da neizčrpni naravnih zakladih, toda revna na kapitalu, na konstruktivnih organizacijskih talentih, na uporabnih možnostih talenta in delovnih sil. Ze Kozarac je napisal pred svetovno vojno roman »Mrtvi kapitali«. Danes je pa v združeni državi postal ta problem še važnejši. Zečević, ki je praktičen trgovec in dober jugoslovanski rodoljub, obravnava ta problem popolnoma neromantično, realistično in praktično. Mogoče je njegov pesimizem še prevelik. Toda v deželi, v kateri se pri presojevanju perečih vprašanj malokdaj uporablja zlata srednja pot, se to ne sme šteti preveč v zlo. Gotovo je, da knjiga ni izšla izpod peresa modrojočega narodnega gospodarja, marveč se ji pozna, da je njen pisatelj mož praktičnega življenja.

Sekula Zečević, polnokrven Hercegovinec, toda brez smisla za epično širino in romantiko svojih rojakov, ima izredno globok čut za gospodarska dejstva. V kratki razpravi se dotakne najvažnejših gospodarskih problemov Jugoslavije in kritično ocenjuje gospodarsko politiko jugoslovanskih vlad v preteklih časih; to zlasti glede agrarne in kolonizacijske politike. Tudi industrijsko politiko vrednoti v svoji knjigi ter ostro graja zlasti preplavljanje Jugoslavije po tujem kapitalu. Če bi bili tuji resnični prijatelji naše države, bi vprašali Jugoslovane: »Kaj delate in kaj ste že storili? Kakšne so vaše ceste, vaši mostovi in vaše železnice? Kako živi vaš kmet, kako dolgi so vaši prekop in koliko rek ste že regulirali?«

In tako prihaja Zečević k osrednjemu problemu svoje knjige. Neizmeren je čas, ki se v Jugoslaviji izgublja. Da se zajezi ta ogromna škoda, je samo ena pot — obvezna delovna služba. Neizrabljen čas je v Jugoslaviji največje bogastvo, ki se mora v njeno korist uporabiti. Delovna služba ima pa v

1 Sekula Zečević: »Siromaštvo Jugoslavije«, Beograd 1936. Cena ca. 28 dinarjev.

Jugoslaviji zelo nesimpatičnega prednika — kuluk, ki je v svoji primitivnosti samo škodoval ideji delovne službe. Kljub temu je zasebna pobuda dosegla že lepe uspehe. Profesor Lazar Popović se je posvetil organizaciji akademskih delovnih čet, v Hercegovini gradi Čedomir Milić s svojimi Sokoli hiše, vodnjake in sanacijske objekte, ki pomenijo za hercegovinske vasi pravo dobroto.

Zečević je seveda zagrabil problem v celoti. Zasnoval je velikopotezen načrt za jugoslovansko delovno službo. Ta naj bi se (kakor na Poljskem) organizirala iz vojnega ministristva. Ta delovna služba naj bi zaposlila moške in ženske in sicer za dobo šestih mesecev. Tudi pravne cilje naj bi ta služba zasledovala; smoteno naj bi gojila čut za sistematično, socialno in kolektivno delo vseh jugoslovanskih državljanov. In prav to je Kolombovo jajce Jugoslavije.

Zanimivo je, da postavlja Zečević tudi finančni načrt za javna dela, ki naj se izvrše s pomočjo delovne službe. Ta načrt nalikuje do pičice Mussolinijevemu obveznemu posojilu s pritegnitvijo tudi nepremičnin.

Originalna knjiga, ki obravnava siromaštvo Jugoslavije, predlaga pa istočasno reformne načrte, se mora vsekakor pozdraviti, ker skuša služiti novim vrednotam. Zato predstavlja rodoljubno delo, ki ga je treba temu primerno ceniti. Sile preteklosti ne smejo hromiti jugoslovanske gospodarske moči, ki potrebuje takih praktičnih moči in knjig.

Op. ur. Ponatiskujemo to oceno, ki jo je spisal Bogumil Vošnjak za »Prager Presse«, da opozorimo na delo, ki je vredno zaradi svoje aktualne vsebine, da si ga nabavi vsak učitelj, ki bi se rad nekoliko orientiral po sodobnih gospodarskih problemih naše domovine in to brez ozira na to, ali kdo soglaš s pisateljevimi reformnimi načrti ali ne. Mimo teh ima knjiga veliko vrednost kot objektivni informator suhih gospodarskih dejstev. Iz vsebine naj omenimo, poleg drugih, sledeča poglavja: Agrarna reforma, iseljenstvo in iseljenici, poljoprivreda in poljoprivredni proizvodi, melioracija zemljišta, stanje naših šuma i šumarstva, naša unutrašnja politika, smisao i veličina našeg siromaštva itd.

Splošne vesti

SNOVANJE PODPORNEGA FONDA SE NADALJUJE.

Sprejme se predlog o ustanovitvi obrambnega fonda in sicer po 2 dinarja mesečno od člana. (Sresko društvo Murska Sobota.)

Članarina se zviša za 3 dinarje mesečno v svrhu osnovanja podpornega fonda. En dinar gre sekciji, dva dinarja ostaneta društvu. Ko izterjamo vse dolžnike, vložimo v sekcij-ski podporni fond ponovnih 1000 dinarjev. (Sresko društvo za Črnomelj in Metliko.)

— Velike priprave uradnih učiteljskih konferenc se vršijo sedaj v novembru v dunavski banovini. Konferenca se vrše za več srezov skupaj in so poleg nadzornikov prisotni vsi učitelji iz srezov. Na te konference prihajata tudi načelnik ministristva prosvete za osnovni pouk in načelnik za srednješolski pouk. Načelnik za osnovni pouk govori še posebej na teh uradnih konferencah. V Novem Sadu je na taki konferenci poročal sreski nadzornik o temi: »Vloga učiteljev v naši državi«, a profesor učiteljskega g. Jovanović o temi: »Učitelji in politika s stališča znanstvene pedagogike.« Te konference niso združene z organizacijskimi zborovanji, ki bodo prirejena posebe.

— Velik interes za JUU se je pokazal v Beogradu s strani učiteljev, ki so bili zadnji čas premeščeni v ministristvo prosvete. Vsi ti so na skupni listi prijaviili za članjenje v JUU v II. šolskem srezu, čeprav spadajo v I. šolski srez. Kar 50 se jih je prijaviilo na ta način za vpis. Velika stanovska zavest služi za vzor! V II. šolskem srezu je namreč zmagal pri volitvi uprave z 32 glasovi večine bivši predsednik JUU Pera Vuksanović, ki je bil še nedavno upravitelj, a je sedaj učitelj v Beogradu. Pred vojno in med svetovno vojno je bil 7 let narodni poslanec in mu ta leta niso všteta kakor sedanjim poslancem.

»Potrebni so nam močni moralni značaji, polni нравnih vrlin — brez tega ni napredka, ni zdravega življenja in je vse le navidezno, lažno in izumetničeno.«

Kralj Peter I., učiteljem 6. avg. 1930.

— »Preganjanje nacionalnega učiteljstva v Sloveniji.« Pod tem naslovom prinaša »Slovenec« vest iz Beograda od 3. nov., s katero, kot pravi, razkrinkuje demagogijo, ki z njo skuša operirati naše »nacionalno« učiteljstvo med nepoučeno srbsko javnostjo. Prvi del tega poročila obravnava položaj do svetovne vojne in je dobila s tem srbska in hrvatska javnost prvič resnično sliko o razmerah med učiteljstvom v Sloveniji. — Dobro je razumela

šanja do zadnjih možnosti. S takim duhovnim bogastvom je bil oblagodarjen pokojni Friderik Repovš. Krepke poteze njegove zunanosti, kakor tudi preudarnost besed so dokaz, da je prebivala v zdravem telesu zdrava in poštena duša. Iz njegovih ust ni nikdar prišla žaljiva beseda, marveč le rahel očitek ali opomin, da nisi govoril ali delal dobro. Nerazumljivo bo vsem, ki jim niso bili znani vzroki obolenosti, kako je mogla nesrečna usoda tako hitro streti odporno, zdravo telesno moč pokojnikovo.

Pokojni Repovš je bil vsem, ki smo ga poznali, vzor poštenjaka in pravičnika. Nobenega odgovora ni ostal dolžan, prav mirno, a krepko je poudaril s svojo odločno besedo vsako pravilnost dejanskega položaja v družbi tovarišev in znancev. Tudi v drugih krogih je ostal to, kar je bil po srcu in prepričanju: Zagovornik učiteljskega stanu, četudi njegova odločna beseda ni vsakemu ugajala. Bil je lovec in zato so ga lovski krogi prav dobro poznali ne samo kot lovca, marveč tudi kot dobrega družabnika.

V šoli je bil natančen, miren, dostojen. Kot sin ljubljanskega obrtnika se je zlasti spoznal v delokrogu strokovnega nadaljevalnega šolstva. Velik delež na napredku tega šolstva gre Repovšu, ki ni znal vajencev samo učiti, ampak tudi vzgajati. Spoznal je važnost strokovnega nadaljevalnega šolstva ter je vse delovanje v tem oziru naslonil na temelje osnovnošolskega pouka. Tako mu ni bila ta šola le formalna zunanja zadeva, nego vsebina, prilagodka duševnim sposobnostim vsakega vajenca.

javnost, da se hoče avtor s temi članki opravičevati zaradi premestitev. V kolikor se avtor hvali, da je to »prava resnična slika«, je treba pripomniti, da je pozabil na važno poglavje izpred vojne — na delitev prejemkov — po previdnosti...

»Učitelj ostani za svojim plotom, za tistim, ki sta mu ga postavila cerkev in ljudstvo.«

Ivan Cankar, Zbrani spisi, 14. zvezek, str. 253.

— Zagrebški učitelji obsojajo pisanje »Narodne prosvete«. Tako smo objavili v zadnji številki »Učiteljskega tovariša«. Zakaj? Zato, ker odločno nastopa proti stanovski nezavednosti in neznačajnosti in energično brani stanovske interese. Najzanimiveje je to, da so se po teh napadih začeli javljati novi naročniki za »Narodno prosveto«, ne samo iz srbskih, temveč tudi iz drugih banovin. To je najboljši odgovor na take napade!

— »Narodna prosveta« prinaša sklepe in poročila o osnovanju podpornih fondov s strani sreskih društev v dravski banovini ter se jako pohvalno izjavlja o tem in stavlja za vzor in vzgled drugim.

— Pokret »Naš glas«, ki prikazuje novo, sveže življenje v organizaciji JUU v dravski banovini, vzbuja v Beogradu zanimanje in odobravanje, kot znak svežih sil in svežega duha za JUU.

— Češkoslovaška številka slovenskega pedagoškega mesečnika. »Narodna politika«, ki

izhaja v Pragi, prinaša pod gornjim naslovom obširno poročilo o zadnji številki »Popotnika«, ki opisuje pedagoško ekskurzijo po CSR. V isti številki so tudi informativni članki o češkoslovaškem šolstvu. Pisec članka, g. Emanuel Lippert, v toplih besedah pozdravlja stremljenje slov. učiteljstva in pomen objav v »Popotniku« za zblizanje.

— Važna predavanja. Jugoslov. profesor-sko društvo, sekcija Ljubljana bo v letošnjem šol. letu 1936/37. priredilo periodična javna predavanja, in sicer: 1. Dr. J. Solar, O kulturi jezika v šoli, 18. nov. 1936. — 2. Srečko Brodar, O arheoloških izkopaninah pri nas, 16. decembra 1936. — 3. * * *. O slovenski historiografiji, 20. januarja 1937. — 4. Prof. Sovrč, O vplivu klasicizma, 17. febr. 1937. — 5. Dr. St. Gogala, O liku profesorja, 17. marca 1937. — 6. Prof. Etbin Bojcek, Pedagoški problem srednje šole, 14. aprila 1937. — 7. Dr. J. Solar, Šola in knjige, 28. aprila 1937. — Predavanja se bodo vršila v dvorani Okrož. urada za zavarovanje delavcev ob 20. uri zvečer. Vstopnine ni.

NOV PROSVETNI HRAM V MARTINJVRHU.

»Če boste o našem delu govorili in pisali, Vas prosim, da predložite javnosti razveseljivo dejstvo, da živi na meji naše domovine, daleč od centra kulture in civilizacije dobro in žilavo slovensko ljudstvo, ki je sposobno za ceno kulture doprinesati velika dela in velike žrtve. To in edino to se mi zdi dovolj važno,

Koliko lepih pomladanskih popoldnevov smo prebili na tvojem domu, kjer si nam stregel z vsem veseljem in ljubeznijo. V šoli si bil dober tovariš in vesten dijak — vsi smo te ljubili, radi so te imeli tudi naši profesorji.

Ko so se zaprla za nami šolska vrata in smo si stisnili roke — v slovo? Ne na skrajšnje svidenje! Takrat nismo slutili, da smo se za večno ločili.

Polni idealizma smo nastopili vsak svojo pot. Veselili smo se s teboj vred, ko si dosegel svoj cilj. Dobil si službo na Ojstrici. Četudi si večkrat občutil samoto, bilo je prvo službeno mesto, korak je bil napravljen. Pre-našal si težke dni enako, kot vsi tvoji sošolci, začetniki — s trdnim upanjem na zboljšanje.

Tolažila te je v vsem narava, katere lepote se nisi nikdar naužil do dna. Saj si jo občudoval v vseh njenih spremembah, toda nisi se je dovolj nagledal, ker si jo prezgodaj zapustil. Ljubil si gozdove, travnike, rože in planine. Zeleno Pohorje te je zvaljalo v svoje naročje. Hodil si nanj z ljubeznijo, ker si našel v temnih pohorskih gozdovih zaklad, zavetje v težkih urah pred kruto realnostjo in pusto brezobzirno vsakdanjostjo.

Kako hudo nam je, Pepo, ker si moral zaključiti svojo življenjsko pot v najlepšem cvetju, v 21. letu.

Listje počasi odpada, za njim ostajajo sveže rane.

Zalostno sameva jesensko cvetje po vr-tovih... K-a.

Za jesen in zimo!

TIVAR Robleke

Kvaliteta odločuje pri nakupu naših površnikov. Vsak površnik ima svojo 100% vrednost! Izvolite se prepričati tudi Vi, milostljiva, o kakovosti in dovršenosti našega kroja. —

✦ Friderik Repovš

V ponedeljek 9. t. m. smo spremljali k večnemu počitku tovariša Friderika Repovša.

Omahnil je kot se zruši mogočen in trden hrast, zadet od strele, umrl je na posledicah nesrečnega padca, v letih, ko bi s svojo krepko naravo lahko kljuboval še vsem težavam in udarcem življenja. — Umrl je iskren tovariš, poštenjak in značajnejš — umrl je mož.

Kadar sreča naš kmetski človek po dolgem času svojega prijatelja ali znanca, ga vpraša: »Ali si zdrav?« Ni to samo iz vljudnosti, marveč zato, ker mu želi zdravja, ki je največje bogastvo.

Kadar je kdo tako vprašal pokojnega Repovša, je lahko že vnaprej vedel, kakšen odgovor bo dobil. Tako duševno zdravih in telesno odpornih učiteljev je malo med nami. Samo zdravlje se je odražalo v vsaki njegovi kretnji, v odgovorih, vprašanjih in debati. Z užitkom sem ga opazoval, kadar je kadil in pri tem žigosal krivičnike, ki jim je znal pošteno izprašati slabo vest. V družbi je razvijal zdrave nazore o položaju učiteljstva, o pravnih odnošajih napram staršem, javnosti in vsem, ki se zanimajo za razvoj in napredek šole in učiteljstva. Kar je nosil v srcu, je kazal povsod; vse življenje je govoril tako, kakor je mislil. Bil je poštenjak ter ga bodo pogrešali vsi, ki jim je resnica — čednost.

Zadnje čase je zaradi padca bolehal, telo je pešalo, duh pa je spremljal učiteljska vpra-

Doživel je kakor vsak idealen zemljan marsikako razočaranje; toda ni klonil, dokler ni podleglo izmučeno telo.

Česar svet ne more dati, naj mu podeli in povrne za vsa dobra dela Modrost, ki deli plačilo pravičnikom.

Pokojnega tovariša Repovša ohranimo v najlepšem spominu!

Josip Ambrožič.

✦ Pepetu Mohorku!

Na grobu ti cvetejo krizanteme kot tih pogled, kot smehljajoč pozdrav šumečih, poluvelih že dobrav — in kakor ti, na vekomaj so neme.

V. Molč.

Pepo, ali je mogoče, da si utihnil, da te ni več med nami, ki smo te imeli radi, da ti je zamrl na ustnih prežerni smeh, s katerim si tako razkošno razpolagal?! Da, čudili smo se tvoji veselji naravi vsi, ki smo te poznali globlje, ki smo vedeli, da je to le krinka, ki si jo nadeneš, ko si v družbi. Težko nam je bilo ob misli, da si v resnici ves drugačen, da v samoti neizmerno trpiš, da si prikrajšan, da nimaš tega, kar imamo mi — da ti manjka ljubo zdravje.

Nikdar nisi pomišljal, če si lahko ustregel tovarišu. Vsi smo vedeli, da je Pepo vedno na uslugo, bodisi s podporo ali z dobro voljo.